

dr hab. Paulina Forma, prof. UJK

**Recenzja rozprawy doktorskiej mgr Hanny Kurian-Harkowiec
nt. „Kompetencje zawodowe edukatorów centrów nauki w Polsce”
(Professional competences of educators of science centers in Poland)
napisanej pod kierunkiem naukowym prof. UZ dr hab. Ewy Pasterniak-
Kobyleckiej (promotor pomocnicza prof. UZ dr hab. Anta Farmuła-
Jurczak); Wydział Nauk Społecznych, Uniwersytet Zielonogórski, ss. 296.**

Uwagi ogólne

Problematyka dotycząca edukacji i kompetencji zawodowych edukatorów jest w naukach społecznych, a przede wszystkim w pedagogice bardzo ważna, ponieważ dotyczy uwarunkowań rozwoju osobowości człowieka. Od jakości edukacji zależy także przebieg procesów socjalizacyjno-wychowawczych dzieci i młodzieży, przyszłych członków danego społeczeństwa. Dlatego też podejmowanie badań dotyczących kompetencji zawodowych edukatorów centrów nauki w Polsce jest zasadne, potrzebne, uzasadnione pedagogicznie i społecznie. Stanowią one przedmiot zainteresowań pedagogiki. Badania tym cenniejsze, ponieważ centra nauki stają się coraz popularniejsze w edukacyjnej przestrzeni, a pracująca w nich interdyscyplinarna kadra powinna (jak słusznie dostrzega Autorka) posiadać wysokie kwalifikacje oraz umiejętności komunikacyjne.

Należy zaznaczyć, iż zagadnienie kompetencji edukatorów, a szczególnie funkcjonowania w zawodzie osób odpowiedzialnych za proces edukacji zwłaszcza nieformalnej nadal stanowi zagadnienie niszowe.

Kompetencje nauczycieli decydują w znacznym stopniu o jakości kształcenia młodego pokolenia. Uwzględniając stymulatory i inhibitory edukacji, w tym umiejscowienie nauczycieli/edukatorów w przestrzeni całościowego uczenia się, całościowej edukacji, doskonalenia zawodowego Autorka szerzej

spogląda na tytułowe zagadnienie. Kompetencje są potencjałem podmiotu, wyznaczającym jego zdolności wykonywania określonych typów działań. Zwłaszcza kompetencje edukatorów/osób pracujących w sektorze oświaty mają współcześnie szerokie konteksty (informatyczne, informacyjne, komunikacyjne, kreatywne, moralne). Uwzględniając rolę edukatorów, dających drogowskaz młodemu pokoleniu w procesie poznawaniu świata, otoczenia społecznego i innych ludzi należy systematycznie eksplorować jej uwarunkowania, chociażby związane ze zmieniającą się rzeczywistością (m.in. odpowiedzialnie korzystanie z nowych technologii, nauka racjonalności korzystania z mediów i ich rozumienia oraz posługiwania się źródłami informacji).

Nowoczesne spojrzenie na edukację ma także związek z przemianami oświaty, zarówno pod względem treści, jak i metod nauczania, a także dynamicznym rozwojem wiedzy naukowej i nowych rozwiązań edukacyjnych. Wyzwaniem dla współczesnej edukacji jest także doskonalenie umiejętności korzystania przez jej odbiorców (uczniów) z własnej wiedzy w celu zastosowania jej w życiu codziennym.

Prezentowana praca doktorska w swoim tytule i podjętych badaniach ma nowatorski charakter, niewiele jest bowiem w literaturze pedagogicznej prac z tego zakresu. Pozytywnie oceniam wkład Autorki rozprawy w rozwój badań nad kompetencjami zawodowymi edukatorów centrów nauki w Polsce. To wymagający teren badań, chociażby w zakresie różnorodności w poziomie wiedzy edukatorów/nauczycieli na ten temat, a także osobistych preferencji edukatorów do samodoskonalenia. Należy docenić umiejętności i warsztat badawczy mgr Hanny Kurian-Harkowiec, jest on w mojej ocenie poprawny i dojrzały metodologicznie.

Wyniki badań, które podjęła Autorka dysertacji doktorskiej potwierdzają podejmowanie działań edukatorów, aby efektywnie kształcić kolejne pokolenia, dostosowując m.in. metody nauczania do „cyfrowych uczniów”, którzy mają zupełnie inne zainteresowania niż ich rówieśnicy jeszcze tak niedawno temu.

Jak dowodzi Pani magister w Polsce działa 18 centrów nauki. Uwzględniając fakt, iż u dzieci i młodzieży coraz częściej pojawia się chęć do samodzielnego poznawania, badania, czy wyjaśniania różnych zjawisk oraz przeprowadzania doświadczeń centra nauki posiadające nowoczesne, interaktywne wyposażenie spełniają pomocną rolę. Ponadto wykorzystują i poszukują narzędzi ułatwiających uczenie się oraz poznawanie otaczającego świata przez swoich odbiorców. Zadaniem tych placówek jest zatem propagowanie rozsądnego myślenia oraz uczenie pragmatycznego zachowania.

Należy podkreślić, że uzyskane wyniki mają duże znaczenie praktyczne. Ponadto stanowią implikacje do dalszych badań na temat kompetencji edukatorów, edukacji nieformalnej i jej wpływu na rozwój zainteresowań, pasji i talentów młodego pokolenia.

Uwagi szczegółowe

Praca złożona jest ze Wstępu, czterech rozdziałów (teoretycznego, metodologicznego, empirycznego, praktycznego - propozycji warsztatów doskonalących kompetencje edukatorów), zakończenia i wniosków, a także rekomendacji dla praktyki edukacyjnej oraz bibliografii, neografii, spisu tabel, rysunków, wykresów i aneksu. Całość liczy 296 stron, z czego 276 stron to treść pracy wraz z bibliografią, natomiast pozostałe strony to aneks (wzór kwestionariusza do badania wiedzy na temat kompetencji posiadanej przez edukatorów s. 277-281 (występuje w nim błąd w pisowni tzw. literówka „przed” s. 277) oraz stron (282-296) zawierających wykresy od 7 do 36).

Zacznę od oceny Wstępu (s. 10-11), który stanowi wprowadzenie w problematykę pracy i badań, wskazuje na rangę społeczną i pedagogiczną

podjętego tematu. Autorka przedstawia w nim nowoczesne spojrzenie na edukację w dziedzinie nauk przyrodniczych, a także szczególną rolę centrów nauki w edukacji nieformalnej i w popularyzacji wiedzy naukowej oraz technicznej m.in. poprzez interaktywne ekspozycje. Ukazuje osobistą motywację wyboru tematu oraz potrzebę eksploracji funkcjonowania w zawodzie osób odpowiedzialnych za proces edukacji nieformalnej. Autorka, powołując się na literaturę przedmiotu (*U. Karwalajtys, E. Pasterniak-Kobyłecka, Kompetencje kreacyjne animatorów edukacji formalnej i nieformalnej, 2019*), przedstawia interdyscyplinarność pracy animatorów/edukatorów centrów nauki. Ponadto ukierunkowuje czytelnika na współczesne, wysokie kompetencje i umiejętności komunikacyjne kadry centrów nauki, współpracującej z wychowawcami dzieci i młodzieży. Kontestuje świadomość pedagogów na temat znaczenia kompetencji zarówno w edukacji formalnej, jak i pozaformalnej.

Autorka we wstępie wskazuje nie tylko na przedmiot i cele pracy, ale również, o czym wspomniano powyżej, osobistą motywację podjęcia tematu pracy, co jest ważnym elementem poznania naukowego, wszelkich przedsięwzięć badawczych.

Wstęp został napisany poprawnie merytorycznie, zawiera w mojej ocenie elementy, które powinny stanowić wprowadzenie do badań naukowych /empirycznych.

Pierwszy rozdział (ss. 12-100) dotyczy założeń teoretycznych. Obejmuje operacjonalizację pojęć: edukacja, kompetencje - a więc podstawowych zagadnień zakreślonych tematem rozprawy.

W rozdziale pierwszym zilustrowano edukację dawniej i dziś, jej rys historyczny, reformy systemu oświaty w Polsce, usługi w ramach edukacji nieformalnej. Ponadto opisano początki centów nauki, w tym Centra Nauki w Polsce oraz scharakteryzowano Centrum Nauki Keplera-Centrum Przyrodnicze w Zielonej Górze. Uszczegółowiono problem kompetencji. Autorka dokonała konceptualizacji pojęcia, zilustrowała klasyfikacje kompetencji, zestawiając je z

zagadnieniem kwalifikacji zawodowych, wskazując na profesjonalizm i profesjonalizację, a także poddała pod dyskurs humanistyczny nauczyciela. Przybliżyła pożądane predyspozycje i kompetencje edukatorów w centrach nauki. Wychodząc od cech osobowościowych poprzez sześć rodzajów kompetencji tj. interpretacyjno-komunikacyjnych, kreatywnych, współdziałania, pragmatycznych, informatyczno-medialnych, moralnych podkreśliła, że współcześnie bardziej niż kiedykolwiek młode pokolenie potrzebuje osób znaczących. Osób, godnych naśladowania, uznających za cytowanym przez Autorkę, Bogusławem Śliwerskim podmiotowość dziecka. Stwarzających warunki wychowankom, aby mogli wykazać się różnorodną aktywnością, samodzielnie poszukiwać.

To łącznie cztery podrozdziały, które ukazują aktualny stan wiedzy i badań. Rozdział został napisany w oparciu o bogatą literaturę przedmiotu, dyskusja Autorki prowadzona jest logicznie, chronologicznie i merytorycznie. Widoczna jest duża wiedza Autorki z tego zakresu, dobre interpretowanie kolejno omawianych treści. Rozdział pierwszy stanowi kompendium wiedzy o edukacji oraz kompetencjach.

Rozdział drugi pt. „Metodologia badań własnych ” (s.101- 121) złożony jest z sześciu podrozdziałów, w których poruszone zostały następujące zagadnienia: przedmiot i cele badań, problemy badawcze, zmienne i wskaźniki, metody, techniki, narzędzia badawcze, charakterystyka próby badawczej, organizacja i teren badań. Jego struktura jest typowa dla pedagogicznych badań diagnostycznych, ilościowych. W sformułowanych podrozdziałach Magister Hanna Kurian-Harkowiec prawidłowo, zgodnie z metodologią w naukach pedagogicznych sformułowała cele badań własnych: teoretyczny (rozpoznanie i uporządkowanie opinii o kompetencjach edukatorów pracujących w centrach nauki oraz opracowanie modelu ich funkcjonowania), poznawczy (tj. ustalenie opinii edukatorów na temat kompetencji zawodowych osób pracujących w centrach nauki z dziećmi oraz czynników różnicujących te opinie; ustalenie opinii

na temat przygotowania zawodowego edukatorów pracujących w centrach nauki; poznanie biografii zawodowych edukatorów pracujących w centrach nauki), praktyczny (opracowanie rekomendacji dla edukatorów pragnących doskonalić własne kompetencje zawodowe).

Problemy badawcze zostały sformułowane logicznie, merytorycznie, zgodnie z tematem pracy i przedmiotem badań. Autorka przyjęła trzy problemy główne (*Jakie są opinie edukatorów na temat kompetencji zawodowych osób pracujących w centrach nauki z dziećmi?*, *Czy i jakie czynniki różnicują opinie edukatorów na temat kompetencji zawodowych osób pracujących w centrach nauki z dziećmi?*, *Jakie są biografie zawodowe edukatorów pracujących w centrach nauki?*), a w ich obrębie kilkanaście problemów szczegółowych. Do pytań szczegółowych nie zostały przyjęte hipotezy badawcze, a więc odpowiedzi na sformułowane problemy.

W dalszej części Autorka postanowiła sprawdzić jak wiek, płeć oraz staż pracy edukatorów determinuje opinie o kompetencjach zawodowych edukatorów pracujących w centrach nauki. W podrozdziale trzecim tego rozdziału dysertacji doktorskiej zilustrowała układ zmiennych, wskazując jednocześnie, iż wyznaczyła trzy poziomy znaczenia kompetencji: wysoki, średni, niski. Układ ten jest przejrzysty, poprawny metodologicznie.

Kolejny podrozdział (czwarty) poświęcony został opisowi metod, technik i narzędzi badawczych. Dla potrzeby zbadania opinii edukatorów centrów nauki na temat kompetencji zawodowych Autorka posłużyła się metodą sondażu diagnostycznego. Dodatkowo, ze względu na trwającą pandemię w latach 2021-2022, a dobór osób do badań nie był łatwy wykorzystała metodę biograficzną. Jak zasygnalizowała, centra nauki były zamknięte, nie odbywały się również konferencje branżowe. Dookreśliła, iż w swoich badaniach diagnostycznych wykorzystała metodę kuli śnieżnej. Autorka niniejszych badań jest pracownikiem Centrum Przyrodniczego od początku jego istnienia, dlatego także zbierała dane

od respondentów, których stanowili pracownicy centrów nauki (123 osoby) znajdujących się na terenie Polski, m.in. w Zielonej Górze, Warszawie, Gdyni, Gdańsku, Szczecinie, Krakowie i Łodzi. Wypełniali oni dostępny w formie on-line kwestionariusz ankiety. Ponadto, jak uzasadnia Autorka w tej części dysertacji, w badaniach biograficznych zastosowała dobór celowy próby. Próbę badawczą stanowili wybrani edukatorzy (10 osób z 20) z Centrum Nauki Keplera w Zielonej Górze, tj. Centrum Przyrodniczego (7 osób) oraz Planetarium Wenus (3 osoby).

Jako narzędzie mgr Hanna Kurian-Harkowiec, wykorzystwała zmodyfikowaną wersję kwestionariusza ankiety Elżbiety Perzyckiej (za zgodą Autorki narzędzia). W części zasadniczej narzędzia wykorzystwała 4 pytania otwarte i 7 zamkniętych. W metryczce umieściła 4 pytania (o płeć, wiek, staż pracy oraz wykształcenie).

W rozdziale poświęconym metodologii badań własnych nawiązała także do metody biograficznej, uzasadniając, iż nauki społeczne szukają związku między jednostką a społeczeństwem, chcąc jednocześnie zrozumieć i wyjaśnić zależności między ludźmi, a metoda ta może przyczynić się do zrozumienia tych powiązań. Cytując definicję metody biograficznej za Bogusławem Milerskim i Bogusławem Śliwskim wykorzystwała ją w pedagogicznych badaniach dokonując analizy materiału biograficznego poszczególnych osób w kontekście pewnego wycinka rzeczywistości społecznej. Dowodem tego jest treść podrozdziału w dalszej części pracy zatytułowana „*Analiza biografii zawodowych edukatorów*”, w tym opis ich drogi do zawodu (s. 224). Rozdział drugi kończy podrozdział poświęcony opisowi organizacji i terenu badań.

Rozdział metodologiczny stanowi logiczne, prawidłowe merytorycznie wprowadzenie do badań i opisu ich wyników. Moje uwagi dotyczące niewielkiej zmiany w strukturze tego rozdziału (brak hipotez badawczych) poddaję pod dyskusję na obronie rozprawy. Jak pisze Danuta Urbaniak-Zajac (O stosowaniu hipotez w badaniach pedagogicznych *Teraźniejszość - Człowiek - Edukacja*:

kwartalnik myśli społeczno-pedagogicznej nr 1 (45), 7-27, 2009) „w podręcznikach traktujących o metodach empirycznych w badaniach społecznych czy pedagogicznych, hipotezy przedstawiane są zazwyczaj jako niezbędny element struktury procesu badawczego, ...w większości podręczników metod badań empirycznych hipotezy traktuje się z reguły jako przypuszczalne odpowiedzi na problemy badawcze.” Powszechności ich wyodrębniania dowodzi J. Gnitecki (por. Wstęp do ogólnej metodologii badań w naukach pedagogicznych, t. 2, Tworzenie wiedzy o edukacji w naukach pedagogicznych, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 2007, s. 326) pisząc: „dobrze sformułowana hipoteza odpowiada następującym warunkom: ukierunkowuje wysiłek badacza, odwołuje się do znanych faktów z dziedziny danej nauki, jest zdaniem wysoce prawdopodobnym, możliwa jest do zweryfikowania, dotyczy istotnych dla nauki zdarzeń i ma moc teorii twórczą, nie jest sprzeczna z udowodnionymi już twierdzeniami danej dyscypliny naukowej, jest jednoznaczna i dostatecznie szczegółowo sformułowana, tłumaczy w sposób dostateczny znane już fakty, posiada ograniczony zasięg (tamże, s. 326). Jeśli wiadomo, jak być „powinno”, warto sprawdzić, jak jest.

Kolejny rozdział, empiryczny stanowi analizę i interpretację wyników badań. Autorka przedstawiła w nim wyniki badań empirycznych, które dotyczą rozpoznania opinii edukatorów na temat kompetencji zawodowych osób pracujących w centrach nauki z dziećmi i młodzieżą. Uzyskane dane zostały umieszczone w 69-ciu tabelach oraz zwizualizowane za pomocą diagramów (z czego większość została zamieszczona w aneksie).

Otrzymane wyniki Autorka przedstawia szczegółowo (s.122-240) porządkując zebrane opinie w wyodrębnionych w tej części ośmiu podrozdziałach: Opinie osób objętych badaniami na temat kompetencji edukatorów w centrach nauki – badania diagnostyczne; Czynniki różnicujące opinie edukatorów; Rozwój zawodowy osób objętych badaniami; Sposoby podnoszenia kwalifikacji zawodowych, które preferują osoby objęte badaniami;

Poziom zadowolenia z pracy; Opinie respondentów na temat przygotowania zawodowego edukatorów, którzy pracują w centrach nauki; Analiza biografii zawodowych edukatorów; Model kompetencji edukatorów w świetle opinii osób objętych badaniami. Analiza otrzymanych wyników przedstawiona jest także wraz z opisem statystycznym (m.in. związki korelacyjne, Test chi-kwadrat), a także z interpretacją/opisem otrzymanych danych wraz z wnioskami i podsumowaniami. Dyskusja jest tutaj logiczna i merytoryczna.

Ciekawe okazało się globalne zestawienie wyników badań dla poszczególnych aspektów kompetencji, które powinni posiadać edukatorzy. W tym podrozdziale (s.184) mgr Hanna Kurian-Harkowiec w celu uzyskania pełnego obrazu kompetencji wyłaniającego się z otrzymanych wyników badań dokonała globalnego zestawienia danych i przeanalizowała je pod kątem takich aspektów kompetencji jak: wiedza, umiejętności, zachowanie (tab. 40). Wykonała również obliczenia wartość testu χ^2 dla poszczególnych grup kompetencji. Jak podsumowała, globalne zestawienie korelatów zmiennej zależnej obejmującej kompetencje komunikacyjno- interpretacyjne ma znaczenie w badanej grupie, podobnie jak zestawienie korelatów zmiennej zależnej obejmującej kompetencje kreatywne, współdziałania, pragmatyczne, informatyczno-medialne, moralne. W badaniach Autorka wyłoniła także poziomy znaczenia poszczególnych kompetencji. Jednak obliczona wartość testu χ^2 (16,53) wyszła na poziomie 0,05 tj. mniejsza niż norma standaryzowana wobec tego zestawienie poziomów kompetencji okazało się bez znaczenie w badanej grupie. Interesujące natomiast okazały się wyniki dotyczące poziomu znaczenia kompetencji kreatywnych oraz poziomu znaczenia kompetencji moralnych. W przypadku poziomu znaczenia kompetencji kreatywnych badani zbyt często wskazywali na brak konieczności posiadania przez edukatorów takich umiejętności jak: badanie własnej praktyki oraz planowania koncepcji doskonalenia i samokształcenia zawodowego (poszerzanie własnej wiedzy specjalistycznej); udział w badaniach naukowych.

Zdaniem respondentów, w pracy edukatora bardzo ważne jest rozpoznawanie systemu wartości, poszanowanie wartości ogólnoludzkich.

Te istotne korelacje pomiędzy wymiarami kompetencji edukatorów wskazują na wysoką ważność merytoryczną pomiarów.

Reasumując ten rozdział, należy podkreślić, iż analizę danych przeprowadzono przy użyciu statystyki opisowej oraz korelacyjnej. Zilustrowano dane ilościowe, charakterystykę grupy badawczej oraz główne zmienne badawcze. Takie podejście do analiz pozwala zidentyfikować istotne powiązania pomiędzy zmiennymi. To ciekawy pedagogicznie materiał, inspirujący do kolejnych badań z zakresu poruszanej tutaj problematyki.

W podrozdziale drugim trzeciej części pracy (s. 197-216) Autorka zebrała wnioski i implikacje praktyczne dotyczące czynników różnicujących opinie edukatorów. Otrzymane wyniki badań pozwoliły Autorce na zbadanie siły związku między poziomem znaczenia poszczególnych kompetencji a wybranymi czynnikami społeczno-zawodowymi osób objętych badaniami (płcią, stażem pracy oraz wiekiem ankietowanych). Należy zaznaczyć, że wykorzystane przez Autorkę instrumentarium badawcze umożliwiło jej wyciągnięcie wniosków na temat znaczenia takich czynników, jak płeć, staż pracy w centrum nauki oraz wiek respondentów a szczegółowymi poziomami znaczenia kompetencji interpretacyjno-komunikacyjnych, kreatywnych, współdziałania, pragmatycznych, medialno-informacyjnych oraz moralnych. Mgr Hanna Kurian-Harkowiec stwierdziła m.in., że u kobiet zaobserwowano wysoki poziom kompetencji: interpretacyjno-komunikacyjnych, kreatywnych, współdziałania, moralnych; zaś w przypadku kompetencji pragmatycznych u kobiet odnotowano średni poziom. U mężczyzn natomiast odnotowano wysoki poziom znaczenia w pracy edukatora kompetencji pragmatycznych oraz średni poziom kompetencji moralnych. Ponadto zarówno u kobiet jak i u badanych mężczyzn zaobserwowano wysoki poziom znaczenia kompetencji informatyczno-medialnych w pracy edukatora. Ciekawym jest fakt, iż zdecydowanie częściej kobiety niż mężczyźni

podkreślały znaczenie kompetencji komunikacyjnych; im dłuższy staż pracy respondenta w centrum nauki, tym wyższe znaczenie ma dla niego posiadanie przez edukatora kompetencji kreatywnych; osoby z długim stażem pracy w centrum nauki zdecydowanie częściej niż pozostali respondenci zwracali uwagę na znaczenie kompetencji współdziałania; w przypadku osób z krótkim stażem pracy odnotowano niski poziom znaczenia kompetencji współdziałania oraz kompetencji pragmatycznych.

Reasumując treści zawarte w tej części pracy należy stwierdzić, że analiza ilościowa, interpretacyjna przedstawiona jest tutaj w sposób rzeczowy, przejrzysty (w sposobie prowadzenia dyskusji). Autorka prowadzi dyskusję poprawnie merytorycznie, pedagogicznie. Jej wypowiedzi są dojrzałe w sferze naukowej.

Rozdział trzeci zawiera także niezwykle ciekawą analizę jakościową. W podrozdziałach pt. *Rozwój zawodowy osób objętych badaniami, Sposoby podnoszenia kompetencji zawodowych, które preferują osoby objęte badaniami, Poziom zadowolenia z pracy, Opinie respondentów na temat przygotowania zawodowego edukatorów, którzy pracują w centrach nauki, Analiza biografii zawodowych edukatorów, Droga do zawodu, Ocena własnych kompetencji zawodowych, Podejmowanie formy kształcenia i samokształcenia, Cele i plany zawodowe, Sukcesy i trudności, Model kompetencji edukatorów w świetle opinii osób objętych badaniami* znajdują się przykładowe wypowiedzi pracowników centrów nauki. Na uznanie zasługuje autorski model kompetencji edukatorów (s. 241)

Rozważania zawarte w powyższym rozdziale wskazują na wiedzę naukową, pedagogiczną Autorki, która oparta jest na kompetentnie sformułowanych interpretacjach i podsumowaniach, które mogłaby wzbogacić dobrana do porównania literatura przedmiotu. Dyskusja jest rzeczowa i przejrzysta. Ponadto koncepcja zastosowania zestawu badawczego łączącego badania ilościowe z badaniami jakościowymi jest w mojej ocenie potrzebna i

poprawna oraz przydatna do zakończenia rozważań, analiz, interpretacji wyników badań. Autorka robi to kompetentnie, logicznie i rzeczowo.

Ostatnim rozdziałem w pracy jest rozdział czwarty zatytułowany *Propozycja warsztatów doskonalących kompetencje edukatorów (ss.242-248)* wraz z przykładem scenariusza zajęć dla edukatorów centrum nauki *Konflikt-zjawisko obecne w naszej pracy*.

Praca zwieńczona zakończeniem i wnioskami (ss.249-252) oraz rekomendacjami dla praktyki edukacyjnej (ss.253).

Do pracy dołączona została bibliografia (ss. 254-268), netografia (ss.269-270) wskazująca na bardzo dobre teoretyczne przygotowanie Autorki do napisania rozprawy doktorskiej: przygotowania założeń metodologicznych, analizy i interpretacji wyników badań. Znajdują się tutaj pozycje z dyscyplin naukowych, nauk społecznych, humanistycznych. Wymienione publikacje świadczą o dużej wiedzy Autorki rozprawy na podejmowany w niej temat.

Jeszcze kilka zdań o aneksie pracy (s. 277), w którym znajduje się wzór zastosowanego narzędzia badawczego – uważam, że może one służyć innym badaczom tej problematyki, inspirować do sformułowania innych, podpowiedzieć metodykę konstruowania itd.

Konkluzja

Przedstawiona mi do recenzji praca mgr Hanny Kurian-Harkowiec napisana została na dobrym poziomie merytorycznym. Wysoko oceniam podjęty w rozprawie temat (jego nowatorskie ujęcie w badaniach pedagogicznych) i oryginalność. Bardzo dobrze oceniam także teoretyczne wprowadzenie w problematykę pracy i badań, a także analizę i interpretację otrzymanych wyników. Język wypowiedzi Autorki jest dojrzały naukowo, rzeczowy.

Wobec sformułowanych wcześniej ocen stwierdzam, że rozprawa doktorska mgr H. Kurian-Harkowiec pt. „Kompetencje zawodowe edukatorów centrów nauki w Polsce” spełnia wymogi ministerialne stawiane tego typu

pracom (art. 13 ust. 1 Ustawy z dnia 14 marca 2003 roku z późn. zm. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki) i powinna być w związku z tym dopuszczona do dalszych etapów procedury doktorskiej.

Paulina Forma

dr hab. Paulina Forma, prof. UJK